

SZEKELY-UDVARHELY

1848-AS FÜGGETLENSÉGI POLITIKAI SZEKELY ÚJSÁG

Megjelen hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap.
Előfizetési ára helyben házhoz hordva, vagy vidékre postán küldve: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Külföldre egész évre 12 K. — M. kir. postatakarékpénztári csekk- és kliring 10,489 sz. — Helyközi telefont 15. sz.
Mindenféle díjak Székelyudvarhelyt előre fizetendők.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
BETEGH PAL
LAPTÖRTÉNYKÖZÖS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székelyudvarhely, Kossuth-utca 31. szám, hova az előfizetések, kéziratok és hirdetések küldendők. Kéziratokat vissza nem adunk. — Hivatalos hirdetések 100 szóig szavankint 6, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet em 8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. — Nyilt-tér sora 1 korona

Valasztójog és fejlődés.*

Írta: Dr. Várady Zsigmond.

A konzervatív álláspont szerint „a szűk választójog mellett is fejlődhetik a nemzet és a szabadság, s a kettős választójog és fejlődés, egymással nincsenek összefüggésben”. Való s épen a mi utolsó korszakunk is mutatja, hogy a szűk választójog enged valamelyes, bár a demokratikus országokéhoz képest igen csekély haladást. De ép ilyen való és könnyű bizonyítani, hogy a szűk választójog a fejlődést megállítja, vagy legalább is megbenneíti, a szabadságjogokra pedig sorvasztólag hat. Európában a legszűkebb választójoga van az olaszoknak és magyarnak, s ez államokból volt leggyengébb a kivándorlás is. Nem azért megy ki a nép egy országból, mert nem szavazhat. Efelét hinni döröszög lenne. De mert a nép nem szavazhat, nem tudja érvényesíteni a törvényhozában a néperdeket, nem tudja a nemzet kiküszöbölni a demokratikus fejlődés akadályait és ezért ki kell vándorolnia.

Tisztán demokratikus állam költségvetésében nagyobb rész megy népoktatásra, népgyógyításra, faluházra, a népet közvetlenül szolgáló tisztviselők javadalmazására, mint az abszolút militarista, vagy bürokratikus célokra. Emezek a hadseregre, az uri hivatalok szaporítására, gyönyörű nagy miniszteriumok, tömlöcök, parlamentek építésére költenek többet. A sajtó u. n. segélyezésére és pauszálásra elmennek százazrek, mikor népkönyvtárak szerény ezekkel huzódnak meg. A községházak düledeznak, a protestáns papok és a jezsuiták nyomorognak, a falvak népe magas pót- és fogyasztási adók alatt nyög, a népiskolák rosszak, vagy nincsenek. Ede ez alatt az állam százazreket dob ki évente külföldi énekesekre, az alsóház a világ legfényesebb parlamentjében obstruálja önmagát, s hét év alatt, csak az állami tisztviselők számát közel tízezerrel emeli. E rettenetes bürokrácia utvasztóiban elvesz a kevés demokratikus eszme is. Egy falusi iskola kutjárdájának kijavítását egy évig tartó írás, felírás, leírás és átírás előzi meg s a végén újra kezdik, mert közben a kut sokkal jobban elromlott. A hidpadlót az uton nem csinálják meg rövid uton, hanem község, szolgabíró, államépítész és miniszterium előbb jól kiírják magukat s mire megegyeznek: rossz az egész hid. Rendelkezésre adnak a költségvetésben falvak legelővételei számára milliókat, de a falu folyamodásának az osztályokban és hivatalokban elintézéség a legelőt megveszi egy ügyes magáros, s a falu hoppon marad. Ami fejlődés előállt, pontosan kimutathatólag tulnyomóan amaz osztályok javára

*Dr. Várady Zsigmond: „Adalékok a választójog reformjához” c. munkájából a szerző engedélyével való részlet.

álott elő, melyeket a 48—49-iki törvény a képviselőházba bocsátott. A bürokrácia kifejlődése a középosztály képviselőit az eredménye. A kötött és a nagybirtok elszaporodása annak a műve, hogy a főurak, főpapok és az idegen nagyvagyon is mindkét házban képviselve van, az alsóházban is erősebben, mint a középosztály. Innen van, hogy míg 1870-ben hitbizomány volt 463,552 k. hold, 1900-ban lett 2.363 ezer 832 k. h. s az ugynevezett egyházi birtok 1870-ben 1.288,612 holdja 1900-ra 2.506,278 holdra emelkedett. Közel hat millió holdat kötöttünk tehát meg 30 év alatt. E kötött birtok a termő föld 33,54 százaléka ellenben a szabad kisbirtokos osztály, mely a Házban gyengén van képviselve, a rázudított közterhek súlya alatt 1870-től 1900-ig 118,235 birtokossal lett kevesebb. A különbözet a tengeren túl van. Mindebből az izgatók a felső osztályok ellen gyűlölet szükségét származtatják le. Pedig e főurak, papok, hivatalnokok és más burzsoák egyénileg ártatlanok, s mint osztály sem vádolhatók, mert mindez az igazságtalan és káros fejlődés általunk, de legnagyobb részben minden osztályontudatunk nélkül jött létre. Nem is az a baj, hogy a felső osztályok erősödtek, sőt erősödésük is kérdés. Az egészségtelen berendezkedés hátrányai rájuk is kihatnak: a tönkretett, kivándorlásba és eladósodásba kergetett kis ember rossz dolga visszahat a nagy és középbirtokra, emelt megöröli, amaz csak a fokozott védvám által tud jövedelmet kihozni. E védvámfokozás, mint a betegnek a morfium, gyógyszer és mérgegyben. A parasztnak nem lenne szükség a magas buzaárakra, ha nem volna oly magas közterhei, s nem fizetne oly magas árt mindenért, amire ipari termelőkől szüksége van. A középosztályt a városokba üzte e fejlődés, s ott a városokba született polgárokkal együtt nyomorog, mert termelni nem képes, fogyasztása megdrágult, jövedelmei nem, vagy nem eléggé növekedtek.

A hivatalnok, az orvos, a kereskedő szemben találja magát oly kenyér, hus, lakás és ruhákkal, melyek az 1870-ben fizetett áraknak kétszeres, sőt többszörös összegei.

Ha Talleyrand szerint a francia királyság 1788-ban vulkánon táncolt, úgy mi elmondhatjuk, hogy társadalmunk a pénzügyi összeomlás vulkánja fölött kinlódik, s gazdasági létét a váltólejáratok módjára hosszabbításokkal rendezzi és tartja fenn.

— Az általános jöv. pótladót azoknak, kiknek ingatlan birtokára bekebelezett teher van, elengedik, ha a terheket évenként január hó 31-ig bejelentik a községi (városi) előjárósághoz, hol a tehervallomási ivatek ingyen adják. Január 31-ike itt van. Siessen minden érdekelt és tegye meg bejelentését, mert 31-ike után az érvénytelen.

A jogtalanul kilépő segéd.

munkaadó és segédje között az ipartörvény alapján kötött szolgálati szerződés felbontásának rendes módja a szabályszerű felmondás. Vannak azonban esetek, melyekben a szolgálati viszony súlyosabb megsértése következtében a munkaadó és segéd együttműködése lehetetlenné válik, amikor is a törvény az általános elvektől eltekint. Ezuttal csak azokat említem meg, melyek a segédet jogosítják fel a szerződés idő-előtti felbontására. Az 1884. évi XVII. t.-c. 95. szakasza taxative állapítja meg az okokat, melyek miatt a segéd munkájából felmondás nélkül, azonnal kiléphet.

Ezek az okok a következők:

- a) az iparos, helyettesse vagy hozzátartozói őt vagy családját tagjait tetleg bántalmazza, ellene vagy ellenük becsületsértést követnek el;
- b) az iparos szerződési kötelességeit nem teljesíti;
- c) darabszámba dolgozik és az iparos őt munkával folytonosan ellátni nem képes;
- d) a munka folytatásánál egészsége vagy élete veszélyeztetve van;
- e) az iparos, helyettesse vagy hozzátartozói őt, vagy családját tagjait erkölcsatlenségre vagy törvényellenes tette csábítja.

A felsorolt okok természetük szerint kétfelék. Egyik részük a szoros értelemben vett személyt érintő, másik részük pedig anyagi jellegű. Valamennyi egyezik abban, hogy a törvény keretén belül kivételes állapotot képvisel, amennyiben a kölcsönös megállapodással kötött szerződésnek egyoldalú felbontására ad határozott jogot a sérelmet szenvedő munkásnak. Ezekhez a kivételekhez még egyet fűz az ipartörvény 96. szakasza. Ha a segédet, mint ideiglenes szabadsággal elbocsátott katonát vagy besorozott újoncot katonai szolgálatra behívják, a munkaszerződés azonnal érvényét veszti. A szolgálati viszonyának ebből az okból bekövetkező megszűnése azonban a szerződő felek akaratán kívül áll s bátran nevezhetők vis majornak.

A fennebb megjelölt esetek teljesen kimerítik azt a jogalapot, melyen a munkában álló segéd szerződéséi felbonthatja s a munkaviszonyt megszüntetheti. Minden más eset, melyben a segéd ezek ellenére felmondás nélkül szakítja meg a szerződéses viszonyt, a jogtalan kilépés tényét állapítja meg, melyre már az ipartörvény 159. szakaszának hatósági kényszerrel megállapító és büntető rendelkezései nyernök alkalmazást. E szakasz szerint ugyanis az iparhatóság a munkaadó kérelmére a jogtalanul kilépő segédet vizsgálathozhatja, kötelessége teljesítésére soríthatja s ezenfelül 40 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetheti.

A törvény helyes intenciója kétségtelen, mikor a szerződészegő munkás jogtalan tényéért teljes elégtételt kíván nyújtani a munkaadónak. A törvényhozás tisztában volt azzal, hogy a jogtalan kilépés és jogtalan elbocsátás a munkás meg a munkaadó helyzete, viszonyai között fennálló nagy különbségek következtében egymástól lényegesen eltérő intézkedéseket is igényel. A jogtalanul elbocsátott munkás kártérítési igényeinek biztosítására elegendő a munkaadó kártérítés

kötelezettségének megállapítása. Az általánosan megtelepedett, rendszerint családot is alapító iparosnál — egyéb biztosítékok hiányában is — az üzleti berendezés anyagilag, de amit az iparos igen sokra tart és féltő gonddal őrizett üzleti név megbecsülésének védelme erkölcsileg is garántálja felelősség kimondása esetén a kellő anyagi fedezetet.

Nem így a segedeknél. Legnagyobb részük vagyonnal nem rendelkező, fiatal, nőtelen ember, aki — ha szükséges — igényeit a minimumra is leszállítja, helyhez kötve nincs, s családfenntartási kötelezettségeiktől menten bármilyen helyzet nehézségein könnyen túlteszi magát, épp ezért jogtalan kilépés esetén vagyoni felelősség viselésére eredményesen alig kötelezhető. Másfelől pedig kétségtelen, hogy az azonnali kilépés az arra el nem készült munkaadót kellemetlen helyzetekbe sodorhatja, érzékeny károkat okozhat neki. Nem szolgálhat vita tárgyul, hogy az az iparos, ki segédmunkást tart, ezt azért teszi, mert megfelelő munkacrót üzletében nélkülözni nem tud. Természetes tehát, hogy ezt a munkacrót addig veszi igénybe, míg csak az rá nézve nélkülözhetővé nem válik. Ha azonban ezt a munkacrót a munkás a saját érdekei szerint a pótlás időhöz kötött lehetőséget sem adva meg, önkényesen elvonja az iparostól, bizonyos, hogy az előző helyzet okvetetlenül csak káros lehet, amiért előidezőjének bünhődnie kell.

Mint hogy vagyoni kártérítésről — a már jelzett okok miatt — alig lehet szó, a törvény más uton, hármassal intézkedéssel vélte célszerűnek a munkaviszonyt egyoldaluan felbontó segéd megrendszabályozását. Nem vitatom, hogy a törvény alkotása idején, s később is, ezek az intézkedések célra vezettek. Amikor a segéd elsősorban családagnak tekintette magát, a munkaadójának tartozó tiszteletet szem elől el nem tévesztette, kötelességeit lelkiismeretesen teljesítette s mesteriségének becsületeseles sajátításán kívül egyéb aligha érdekelt, s amikor, ha éppen előfordult, hogy a hatóság örvényes indítványára akkor is büntessék, ha visszavezetést volt munkaadója nem kérelmezte. Ezzel elérhető volna az, hogy a szenvedett sérelem anyagi vonatkozásoktól függetlenül, legalább büntetőjogiilag megtorolható legyen. Szigorítandó lenne a büntetés. A jelenlegi 40 korona helyett a pénzbüntetés magasságát fölemelném 100 koronára, s tekintettel arra, hogy a segédek kilépésében akárhányszor a legnagyobb rosszakarat okoz súlyos károkat, 8 napig terjedhető elzárásbüntetést is írnek elő, magától értetődően, hogy kevésbé súlyos elbírálás alá tartozó esetekben az elzárásnak pénzbüntetéssel való megválthatása kimondható. Ilyen büntetés mindenestre gondolkodóba ejtené a munkást, mielőtt önkényesen megszakítaná a munkaviszonyt s meg vagyok győződve róla, hogy a jogtalan kilépések legnagyobb százalékát megszüntetné. Végül a visszavezetés díjtalanúsága volna valamelyes módon biztosítandó. Az iparvédelem nagy kérdései mellett ez is látszólag jelentéktelen, de valójában figyelemre méltó kérdést is dűlőre lehetne juttatni egy kis jóindulattal. A kereskedelmi miniszterium kezelése alatt álló alap lenne létesítendő, mely a költségek előlegezését és fedezését oly feltétellel viselné, hogy amennyiben a hatóság a visszavezetés jogtalanúságát állapítaná meg, a munkaadó köteles a fölmerült költségeket az alapnak megtéríteni. Ha ezt az áldozatot sem lehetne meghozni a derék és számottevő kisiparososztály érdekében, volna egy olcsóbb és amellel eredményesebb módja is a megoldásnak. A m. kir. csendősség kötelező igénybevétele, mely alól csakis helybeli visszavezetésekénél — ezek ugyanis díjtalanok — lenne kivételnek helye!

Talán tulszigorunak látszik az intézkedéseknek javasolt formája, de a hivatalos gyakorlatban tapasztalt az a rendkívül sok

viszállás, melyeket a munkások a munkaviszony önkényes megszakítása körül elkövettek, s az a törvényből kinövő gyámoltalanság, mellyel a munkaadók elviselni kényeszerültek azokat, erős meggyőződésérelteltek bennem, azt a tudatot, hogy a visszaszállapotot — melyet meg kell szüntetnünk — az adott viszonyok főzött csakis így, radikális megoldással szüntethetjük meg.

KARDOS ÁRPÁD.

Vajjon kié hát a ló?!

E cím alatt a „Székely-Udvarhely“ ez évi 2 ik számában egy kérdő cikk jelent meg, a melynek tartalmából minden épeszű ember kizárólag a város gazdálkodásának ferdeségeire kellett következtessen és magának véleményét alkosson.

Az egyedül illetékes helyről, a városi tanácstól mai napig sem kaptunk felvilágosítást. E helyett az önkéntes tüzoltóegylet parancsnoksága küldött hozzánk egy válaszigérő nyilatkozatot, melyet a „Székely-Udvarhely“ 3-ik számában közöltünk. Azután a mai számra szántak egy hosszú lére feleresztett, személyeskedő tendenciával, sértő kifejezésekkel teltett közleményt.

Miután pedig a „Székely-Udvarhely“-ben a fenti címen kiadott cikkelyből személyeskedésre irányuló motívumot még a legelfogultabb olvasó sem láthatott, a tüzoltóegylet parancsnokságának küldöttjét arra kérjük, hogy a sértő kifejezéseket ök is mellőzzék s így a választ a legszivesebben közöljék.

Erre ök — úgy látszik — hajlandók nem voltak, mert hát nem annyira a lényeg, a tényleges állapot a fődolog, hanem a személyeskedés, a gyalázkodás...

Ennyit egyelőre a magunk álláspontjának igazolására, a m. t. közönség tájékoztatása szempontjából szükségesnek tartottunk megjegyezni. Mi nem bántottuk az önkéntes tüzoltóegyletet, csak azt állítottuk a közreadott cikkelyben, hogy a város rosszul gazdálkodik, ha 2 ló eltartására évi 3200 K-t fordít. Ezt ma is főtartjuk anélkül, hogy azt mondanók, miképp ezt az összeget egyedül az önkéntes tüzoltóegylet kapta volna. A cikkben ilyesmi állítva nem volt s azt most sem állítjuk, mert hiszen mások is kaphattak és kaphatnak pénzt a város kasszájából. Közérdekű ügyet személyeskedéssel agyonütni nem illik, de nem is lehet. Azt most már tudjuk, hogy a két ló a tüzoltóegylet tulajdona, de azt még nem, hogy tényleg a város fizetett-e és miért fizetett azok főtartására 3200 koronát?! Hiszen 1500 K még nem 3200 K. Erre várjuk az illetékes választ, mert ez közérdek...

Méhészet.

Miként nevelik a méhek az anyát?

A midőn a méhek rajzásra készülnek, a dolgozó méhek többnyire a lépek széleire építenek gömbölyű fenekű felfordított csésze alakjában, melyekbe az anya egy-egy női petét rak. Az ilyen sejtekbe rakott petéket (fiastást), a dajkáló méhek elsőrendű királyi étel-péppel látják el.

A mint most az anya kifejlődése előhalad, a méhek a felfordított csésze-alaku sejtet tovább építik s ez végre lecsüngő makkhoz hasonló alakot nyer, a melyben az anyát nyílt sejtben, hat napig ápolják s az említett étel-péppel ellátják bőségesen és befedik. A sejtbe az álca magakörül áleát sző és bábbá változik s mintegy 6—8 napig tartó báb-állapot után, erős rágóival a sejt fedelét körülragja, a tökéletes rovar pedig ezután a sejtől kibúvik. Az így készült anyabölcsőket vagy anya-méhsejteket rendszer anyabölcsőnek nevezik.

A midőn az anyabölcsőben a fiatal anya már kifejlődött, az öreg méhanya biztos tu-

domáshoz jut, hogy fiatal trónkövetelője van, féltékenység fogja el, nem érzi jól magát; nagyon jól tudja, hogy nem képes fiatal vetélytársával megvívni. Ezen felelmeben az idősebb méhanya (a fiatal anya kifejlődésekor, de a míg bölcsőjét az el nem hagyja) pártot gyűjt magának, s az idősebb méhek szeretettel és hűséggel csatlakoznak hozzája s követik őt. A míg a fiatal anya királyi bölcsőjét elhagyná, addig az öreg méhanya pártjával, illetve népével egy közös lakoma után (utavalóval bőségesen ellátva magukat), kedvező időben kivonul a lakásból egy egészen új lakás felkeresésére és egy új otthon alapítására; ezt nevezik rajzásnak.

A méhek nemcsak a rajzásra készültek alkalommal, hanem más esetben is építenek anyabölcsőt. Ha t. i. az anya valamely esetben megsemmisül, vagy a méhész maga meganyatlantja, megsemmisíti, vagy műrajkésztetésére felhasználja. Ilyen esetben a munkás-sejteket a munkás-sejtű lép bármely részében található három napnál nem idősebb petékből. A munkás-méhsejt vissza regása után megnagyobbítva makk-alaku formára, újra építik, anyabölcsőnek átalakítják, a benne levő petét a már ismertetett módon táplálják. Az így készült anyabölcsőket kényszer-anyabölcsőnek nevezik.

Ugy az ösztönszerűleg, mint a kényszer útján nevelt anyák megfelelnek hivatásuknak. Megjegyzem, hogy minél népesebb a méhes család, annál szebb és tökéletesebb anyát nevelnek.

Az ar rajzásra készülve, akár kényszerből nevelnek a méhek anyát, nemcsak egy anyabölcsőt építenek, hanem 4—20-at is, a méhes család népessége szerint. Minél népesebb annál többet. Természeti ösztönükkel fogva nagyon jól tudják, hogy ha az első anyanevelés nem sikerül, ha nincs termékeny anyjuk, az anyanevelést nem ismételtetik. Más esetben pedig azért nevelnek több anyát, hogy több családot alapíthassanak.

A gyenge méhes család csak kényszerből nevel anyát, a mely ha több anyát nevel is nagyon ritkán rajzik ki, mert érzi, hogy népessége nem felel meg a megoszlásnak, illetve több pártra szakadásnak.

A mikor ösztönszerűleg építenek anyabölcsőket, a rajzási ösztön fel van ébredve bennök. Az új anya kifejlődése alkalmával, az öreg méhanya pártjával kivonul, kirajzik, a mint előbb ismerttettem. A vissza maradt fiatal anyák, mint trónkövetelők, vetélytársak lesznek és pártokat gyűjtenek. Ha kedvező időjárás van, addig pártoskodnak és szagatják szét állam-főtartásukat, a míg teljesen megsemmisítik. Azonban a gondos méhész nem nézi el tetlenül, hanem közbeiep és a forrongó pártoskodást megszünteti.

A míg a méhek rajzási lázban szenvednek, mézgyűjtésükre nem igen számíthatunk. Szükséges, hogy méheinknek rajzásra való hajlandóságuk minél rövidebb ideig tartson. Minél hamarabb lecsillapíthatjuk rajzási ösztönüket, annál több mézfelesleget kapunk.

Székelyzsombor, 1912. január hó.

Ambrus András
méhész.

— Olcsó és szép kiadása róm. kath. imakönyvek színes képekkel díszítve, a győri és pécsi egyházmegyei hatóság engedélyezésével, gyönyörű választékban kaphatók Betegh Pál könyv-, zenemű-, papíros-, író- és rajzszervezetében Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. sz. alatt. Angyal kenyér, Igazi égi manna, Mária virágos kertje, A szerelem szent szövetsége, Vezérszék stb. A legegyszerűbbtől a legdiszesebb kötésig, minden ízlésnek megfelelő imakönyvek érkeztek. Ajánljuk a főt. papság és a jóindulatu hívek figyelmébe. Alkalmi és ünnepi ajándéknul egy szép kötésű imakönyv a legkedvesebb emlék

HIREK.

— **Jogtalanul kilépő segéd.** Mennyi boszúság, mily kiszámíthatlan károsodás érte már és éri még a kisiparos közönséget a segédek jogtalanul történt kilépése miatt! És ez közel harminc év óta történik anélkül, hogy az iparos polgárság érdekeiben a kormányok csak a kis ujjukat is felemelték volna. Most aztán „A vármegye” című lap, a vármegyei tisztviselők orsz. egyesületének hivatalos közlönye közöl Kardos Árpád tollából egy figyelemre méltó cikelyt, mely az iparos polgárság eme megrontóját kíváná kiküszöbölti. Közérdekű voltánál és nagyfontosságú céljánál fogva, e cikelyt egész terjedelmében közöljük a „Székely-Udvarhely” mai számában s arra felhívjuk az illetékes körök figyelmét. Vajha az iparosság érdekeit is végre-valahára szívére venné a törvényhozó testület!

— **Folberth bácsi nyugdíjazása.** Folberth György székelyudvarhelyi m. kir. posta- és távirtdaellenőr ez év kezdetével — saját kérelmére — nyugdíjba vonult. Folberth bácsi negyven esztendőn át szolgált a közpályán. 1851-ben született Szászkeresztúron és 1871—1885-ig a 31. gyalogezredben számvérvő-örrmester volt. 1885-ben lépett a posta szolgálatába s még azon évben segéd-tisztvi vizsgát tett. Azóta több, mint egy-negyed száz év telt el és ezt a 26. évet a székelyudvarhelyi posta- és távirtdaivatalnál töltötte Lányi Imre hivatalvezető posta- és távirtda felügyelő oldala mellett, akivel közönségünk nagyrabecsülését, a posta mai előhaladását együttesen érték meg. A fagygyertya korától a villamos világításig fejlődött velük a posta Székelyudvarhelyt. Szívünk melegevel üdvözljük a büszkes, becsületes közszolgálatot teljesített és teljesítő derék férfiakat. Folberth bácsinak pedig őszintén kívánjuk, hogy jól megérdemelt nyugdíját minél tovább a legjobb egészségben élvezhesse!

— **Áthelyezés.** Az igazságügyminiszter Rend Aurél oklándi járásbírósi jegyzőt az erzsébetvárosi törvényszékhez helyezte át.

— **Diszgyűlés belépési díjjal.** A székelyudvarhelyi m. kir. áll. polg. leányiskola Vörösmarty-önképzőköré 1912. évi február hó 2-án (pénteken) délután 5 órakor a főreáliskola tornatermében kirándulási alapja javára diszgyűlést rendez, amelynek műsora a következő: 1. Schubert. A hálázleány. Énekli az énekkar. 2. Vörösmarty M. Madárhangok. Szavalja Csucs Vilma IV. o. növ. 3. Szerény. Bercest. Hegedűn előadja Ferenngel Irén, zongorán kíséri Szabady Mártha IV. o. növ. 4. Farkas I. A vén Ambrus fia. Szavalja Amberbó Anna III. o. növ. 5. Schumann. Az első zöld. Holdas éj. Énekli Lőrincz Teréz III. o. növ. 6. Wildl. Az önző óriás. Elmeséli Gyerkés Böske II. o. növ. 7. Farkas I. A protekció. Szavalja Embery Lenke III. o. növ. 8. Chován K. Régi magyar indulók. Négykézre zongorán előadják Horváth Margit és Horváth Klára I. o. növ. 9. Petőfi S. Arany Lacinak. Szavalja Krausz Böske I. o. növ. 10. Tutsek A. Soha többet. (Monolog) Előadja Tompa Lili III. o. növ. 11. Mendelssohn. Az Urnek napja. Éneklik Hegyi Zsuzsa és Bernát Piroska IV. o. növ. Belépődíj 1 K Diákjegy 50 fillér.

— **A polgári fillérestély.** A polgári önképző és segélyező egyesület e hó 23-án (kedden) rendezendő fillérestélyén felolvasást tart Kiss Ferenc ref. lelkész, énekel a ref. kollegium önképző-köré, szaval N. N., monologot ad elő Szombatfalvi Margit. Az estélyt Nagy Mariska és Nagy Ilonka rendezik.

— **Tanitók Országos Szövetsége a Szejkeért.** A Szejke-fürdői részvény társaság az ország minden vidékén nap-nap után mind

nagyobb érdeklődésre talál. Székelyudvarhely város képviselőtestületének jogerős határozatát, melyben a magyarországi városok és nagyközségek képviselőtestületeit felkéri a Tanitók Társadalmi Fürdőjének támogatására, már kiadta a városi tanács, most pedig a Tanitók Országos Szövetsége kereste meg az ország Tanítóegyesületeit az alakulás alatt álló Részvénytársaság anyagi és agitativ támogatása érdekében. Az ország minden helységébe kibocsátott felhívások ez ajánló megkeresések alapján kétségkívül meghozzák a várt eredményt. Mi pedig csak örülni tudunk, hogy a Szejke ilyen széleskörű országos agitáció alapján, az öt méltán megérdemlő fejlődés elé néz, melynek megteremtéséhez és felvirágoztatásához a város és vármegye közönsége egyakaratu lelkesedéssel adja támogatását részvényjegyzéssel és további propagálással egyaránt.

— **Hódít az agglegény-adó.** Az az ölet, hogy az élet terheit sokkal könnyebben viselő az emberiséget — legalább a törvényes formák között — nem szaporító, a családfenntartást nem vállaló agglegényekre is rójanak ki valami adó, már régóta kísért. A kis németországi Reuss-hercegség példáját — mint Berlinből jelentik — követte most a mecklenburgi nagyhercegség. A mecklenburgi országgyűlés a minap nagyszótöbbséggel szavazta meg a törvényjavaslatot, amely minden nőtlen, harminc évesnél idősebb férfira huszont százalékos pótdótot vet ki s csak akkor oldja föl ennek az adónak fizetése alól, ha időközben megházasodik. A törvény csak egy kivételt ismer a legenyadó elengedésére, nevezetesen azt, mikor valamely harminc évnél idősebb férfi azért nem alapított családot, mert szüleit vagy keresetképtelen testvéreit kénytelen eltartani.

— **Ertékes adomány jótékony célra.** A következő sorok közlésére felkérattunk: Fekete Miklós festőművész, a Magyar Festőművészek képzőiskolájának ügyvivő titkára, a Székelyudvarhelyen rendezett képzőiskolai alkalmával e hó 18-án a kiállítás helyiségében tartott estélyen az állami gyermekmenhely. gyermekek segélyezése céljából, kisorsolásra egy képet adományozott, amelyet az estélyen kisorsolva 93 korona adományt juttatott a jótékony célra. A jó cselekedet önmagában hordja elismerését, nem mulasztadjuk el azonban, hogy e helyen is ki ne fejezzük legőszintébb köszönetünket a humánus célt szolgáló adományért. A festőművész ur szíveségéből sok szenvedő gyermeknek segítünk, akik mindnyájan aldo hálával gondolnak a nemes szívé adakozó kegyes adományára. Áldja meg az Isten érte!

— **Budapest legújabb és legmodernebb szállodája** Aczél Miksa által pazarul berendezett Excelsior-szálloda Rákóczi-ut 72 szám alatt. Minden szobában meleg és hideg víz, minden emeleten telefon, központi fűtés, lift. Szobák napota 5 koronától feljebb kaphatók. Az árakba foglaltatik az angol reggeli, ruhaszolgáltatás, berstválokzás és ásványvíz. A pályaudvarok és színházak közelében. Villamos közlekedés minden irányban.

— **Adomány.** Győrffy Titusz nyug. kir. törvényszéki bíró újvi üdvözlések megváltása címén utólag 2 koronát adományozott az állami fiúiskolai szegény tanulók tanszerbeli segélyezésére, amelyet köszönettel nyugtáz a gondnokság.

— **Az erdélyi földgáz kihasználása.** Erdély földgázforrásainak gazdaságos kihasználására alig történt valami. Amikor kitudódott, hogy milyen kincseshányája az országnak az erdélyi földgázforrás, Magyarország közgazdasági életének új korszakával jelölték meg a fölfedezést. Azóta esziendők mutatnak el, a források bőven pazarolják a földgázt, mert értékesítése céljából mi sem történik. Szórványosan s elvétve hallatszik néha valami, hogy itt is, ott is alakul egy rész-

vénytársaság a földgáz értékesítésére, de ezek a vállalatok megrekednek a tervezgetés stádiumában. Legújabbban Budapesten akarnak három millió korona alaptőkével társaságot alapítani, amely az erdélyi földgázt ipari célokra használná föl. Tordában is terveznek egy vegyészeti gyárat négy millió koronával. Ez a gyár naponként 80.000 köbméter gázt fogyasztana. De ezek a vállalatok is még messze vannak a megvalósulástól. A kormány eddig csak törvényeket szavaztatott meg a földgázról, de a földgáz erejének értékesítése céljából alig cselekedett valamit.

Irodalom.

Bíró Lajos: Gloria és egyéb novellák. Az Athenaeum Könyvtárnak első kötete. Akarmilyen kiváló is Bíró Lajos, mint elbeszélő, ennek a kötetnek megjelölésével, nemcsak vele, az íróval kell foglalkoznunk, hanem azzal a vállalattal is, mely novelláival megindul. Az Athenaeum Könyvtár új korszakot jelent a magyar könyv történetében. Jelenti a díszes kiállítás, a legnagyobb írók remekait tartalmazó, de a mellett meglepő olcsóságú könyvnek bevonulását a magyar könyvpiacra. Eddig elképze hetetlen volt, hogy 1 korona 90 fillérért 444 oldalas, huszonnégy-ives, külön erre a célra készült, finom papírra nyomtatott, gyönyörű kötésű, művészi fedőlappal borított könyvet lehessen vásárolni, hogy kiszívvelni ember agyszólván anyagi áldozat nélkül, a magyar és külföldi remekírók munkáit tartalmazó könyvtárt állíthasson össze magának. És hogy az Athenaeum Könyvtár valóban a legjobbat fogja tartalmazni, meggyőzően bizonyítják már az első kötetek és ezek között: Bíró Lajos novelláskönyve is. A 444 oldalas kötet csupa olyan elbeszélést tartalmaz, mely Bíró írói kvalitásának legértékesebbjeit mutatja. A novellák meséje érdekfeszítő, előadásukat az a lüktető elevenség, a lebonolyitást pedig az a drámai gyorsaság jellemzi, mely Bíró elbeszéléseinek egészen külön helyet biztosít a modern magyar litteratúrában. Egy-két szóval az emberi lelek legnagyobb mélységeibe világít bele, egy két vonással virtuóz biztonsággal rajzol meg embereket és jeleneteket. Éppen olyan érteke van a drámai, a tragikus iránt, mint a komikum, a különös iránt. Éles szeme meglát mindent, a mi érdekes, a mi jellemző, a mi figyelemreméltó. Megszólaltatja lelkiünkben az érzékeny hurokat, majd megdöbben, majd pedig jóízű nevetést fakaszt ajkunkon. Szóval nem az élet egy-egy zugát ábrázolja meg, hanem mint minden igazi nagy író: az egész életet minden nagyságával és kicsinységével, minden sötéttségével és vidámságával együtt. Az Athenaeum Könyvtár, amelynek megindításáért a kiadó Athenaeumot a legnagyobb elismerés illeti meg, jó előhírnök jelenti be a nagyközönségnek. Bizonyára hálás is lesz érte.

Törvénykezés.

§ A közigazgatási bíróság elvi határozatai A közigazgatási bíróság pénzügyi osztálya egyik ülésén Szilassy Aladár másodelnök elnöklésével, Benedek Sándor és Dr. Buja László ítélobírák előadásában a következő érdekes elvi fontosságú határozatokat hozta:

A munkásbiztosító pénztári orvosok, a vasuti betegsegélyező pénztár orvosai és a községi kórházban, csak a kórházi orvosi állás betöltéséig ideiglenesen alkalmazott orvosok, ebbeli illetményeik után is harmadosztályu kereseti adót tartoznak fizetni. — Ha a vármegyei orvos a neki természetben lakásul átengedett házat bérbeadja, a ház adómentessége megszűnik. — A házbéradót nem lehet kivetni azután a vízvezetési díj után, amelyet a lakók nem a háztulajdonosnak, hanem közvetlenül a vízművet fenntartó városnak fizetnek be. — Hazadómegtességet csak a nyilvános kórházak és gyógyintézetek igényelhetnek, magánbetegpóldák és szanatóriumok nem.

— **Csomagoló papir** kilószámra kapható a postaközpontjában. Kossuth-utca 31.

„CLIMAX“
nyersolajmotor.
Legelősből, legbiztosabb üzemű. Versenyképes árak
elsősorú minőség. Több ezer referenciá

**Pénzt
lakarít meg!**

Bachrich és Társa
mozgágyári fiételek
Budapest V/41 Szabadságtér 17 s.
(Tözsde, aorta)
Telefonsz. 71-01. Sürögönc CLIMAX

**Február elején megnyilik —
Székelyudvarhelyt Kossuth-u. 25. sz. a.
az új férfi és női divatáruház**

Nagy választék minnennamü férfi, fiu, női és leánya
készruhákban, női kosztümök, pongyolák és külön-
féle bluzekban. Állandó raktár mindenféle női és
férfi divatcikkben.

Védjegy: „Horgony“.

**A Liniment. Capsici comp.
a Horgony-Pain-Expeller**

egy régiónak bizonyult háziser, mely már sok év
óta legjobb bedörzsolésnek bizonyult készvényeél,
osznál és meghűléseknel.

Figyelmeztetés. Silány hamisítványok miatt be-
vásárláskor óvatossak legyünk és csak olyan eredeti
üveget fogadjunk el, mely a „Horgony“ védjeggyel
és a Richter cégjegyzéssel ellátott dobozba van
csomagolva. Ára üvegekben K—80, K 1.40 és K 2.—
és ugyiszólvan minden gyógyszerárban kapható. —
Főraktár: Török József gyógyszerésznél, Budapest.
Dr. Richter gyógyszerára az „Arany országhoz“,
Prágában, Elisabethstrasse 5 neu.

**Névjegyek
Meghívók,
Eljegyzési
és Esküvői
valamint gyász-
jelentések**

ugyszintén mindenféle
könyvnyomdai és
könyvkötői mun-
káklatok izléses ki-
vitelben, gyorsan é-
pontosan készülnek
Betegh Pál

villamos územre berendezett
könyvnyomató és könyv-
kötő-intézetében Székely-
udvarhelyt, Kossuth-utca
31. sz. alatt.

B O R!
Fernengel Gyula székely-
udvarhelyi boragykeres-
kedőné.

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható. A kedvező szüreti kilátásokra való tekintetből ármáresklés

Arany, Ezüst, Vas, Bronz, Porcelán és **Régiségeket** megbízatásból azonnal megvásárol, esetleg értékel vagy utasítást ad.
Hagyatéki árveréselen mint vevő résztvesz. Arany, briliáns éksze-
reket, ezüst tárgyakat (tört állapotban is) bármilyen összegre vásárol
Dietrich Gyula ötvös-
mester.
Kolozsvárt.

Levélbeni megkeresésre azonnal válaszol
Sürögöncim: **Dietrich**
ékszerész **Kolozsvár.**

Katholikus és református im-
könyveke lap kiadóhivatalában
kapható.

Hirdetés az üzlet lelke!
Hirdetés nélkül
nincs forgalom! **HIRDESSEN** tehát
a Székely-Udvarhelyben

NIGRIN
(Fertőkeleti)
a legjobb elpőlerőm
Medicina kapható!
A lényeg valóságos kőzetben
Arany órommal kőzetben

**Czell Frigyes
és Fiai**

bortermelők és boragykereskedők
Medgyes.

Legjobb beszerzési forrás ter-
mészetadta valódi erdőlyi hegyi
borokban. Hordókban és palac-
kokban. Kitünő sajattermés és
vörös borok.

SZÉKELY-UDVARHELY

tiszta 48 as léggelenségi lap,
Udvarhe helyre legelőnyedtebb
közlönye. Megjelenik hetenkint
2-szer. Előfizetési ára félévre
5 K. Elterjedésénél fogva hir-
detésekre a legalkalmasabb.

Emle Adria Rákóczy Szt-István Szepesi len

legjobb magyar gyártmányú díszleveledpapirok. Ezekon kívül
közönséges és finom, szines és virágos leveledpapirok és boritékok,
levél-kártyák, gyász- **Képes levelezőlapok** 20-féle helybeli felvétel,
levélpapirosok stb. **Nagy választék** tájképes
virágos, genre, művész- és alkalmi kártyákból és üdvözlő jegyekből

Állandóan kaphatók mindenféle

kész nyomtatványok,
u. m. községi, körjegyzői, szol-
gabirósági, végrehajtói, ügyvédi,
lelkészi, iskolai, üzleti és külön-
féle magánügyi nyomtatványok.

NYOMTATVÁNYRAKTÁR

**KÖNYVNYOMTATO- ÉS
KÖNYVKÖTŐ-INTÉZET**

BETEGH PÁL

**KÖNYV-, ZENEMŰ- ÉS
PAPIRKERESKEDÉS**

Mindenféle színű, nagyságu, su-
lyu és minőségű irodai és író-

PAPIROSON

vonalzott és sima leveledpapirok,
vonalzott és rovatos papirok,
rajzpapirok, írógéppapirok, cso-
magoló és selyempapirok, má-
solópapírok, itató-papírok, szűrő-
papírok, torta- és befőző-pa-
pirok, könyvkötő-papírok és papír-
különlegességek. Kártyapapírok.

Lemezpapírok minden sulyban.
hangjegypapírok. Sorvezetők.

Irkák, füzetek,

jegyzetkönyvek, hangjegyfüze-
tek, rajzfüzetek, vázlatkönyvek,
díszminták, szepirási és rond-
irási minták. Olcsó legyező-fal-
rajzek, klozetpapírok, szivarka-
hávely, szivarka s névjegyárak
Dohány-ésszivartárcák bőrből és
fémbeél. Bőrtárcák, pénzes-erszé-
nyek, okmány és írománytárcák.

Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. (saját ház).

Ajánlja modern gépekkel szakszerűen berendezett villam-motoros
KÖNYVNYOMDÁJÁT

mindenféle könyvnyomdai munkák, u. m.: művek, füzetek, táblá-
zatok, hatósági és üzleti nyomtatványok, meghívók, eljegyzési és
esküvői kártyák, névjegyek, falragaszok, körlevelek, gyászjelentések
stb. pontos és jutányos áron való elkészítésére. Ajánlja továbbá

könyvkötészetét
honnan izléses munkák a legrövidebb idő alatt olcsó áron kerülnek ki

Acélirótollak, rondtollak, üveg-
tollak, tollszárok, dísztollszárok.
Irnok, fekete, szine
ironok, notes-ironok, csavariro-
nok (crayonok), zsebironok, esa-
varironbetétek, ironvédők, iron-
hegyezők. Kérők, iskolai, káva-
házi és fajelző kréták, szines
kréták. Tinták, legjobb irodai és
másoló tinták, szines, vegy- és
ruhajelző-tinták, bélyegzőfesték,
tus, mézga, folttisztító, bronz.

HEGEDŰ, hegedüvonó, hurok,
hegedü-iskola, hegedü-alkatré-
szek. Gramophon és fonográfok,
lemezak és hengerek. Hang-
goló-sipok és orgonák. Mono-
grammok fehérenmü és leveled-
papírjelzésre. Kézi nyomda. —
Különféle bélyegzők, pecsétnyo-
mók, pecsétjegyek, pecsétviasz,
festékpárnák, ostyak. Ajtóablak
és névfeliratok öntött fémbeél,
erdészkalapácsok gyári áron.

A hazai és külföldi jeles írók
művei, ifjusági iratok és képes-
könyvek folyton vannak készlet-
ben. Teljes Magyar Könyvtár.
A székelyudvarhelyi **középisko-
láknak** és a városi és megye
elemi népiskoláknak használat
ban levő **összes tankönyvek** rak
tára Szótárak, térképek, naptá-
rak, imakönyvek, albumok, em
lékkönyvek, üzleti beiró könyvek
főkönyvek, pénztárkönyvek, nap-
lók, jegyzőkönyvek, másoló-
könyvek, bevásárló könyvek-
zsebkönyvek (notesek), pénztár-
tömbök (Block), bárcá és szel-
vénykönyvek.

Körzők,

vonalzó, háromszögek, szögme-
rő, rajzdeszkák tolltokok, itató
deszkák, olaj-s zfesték minden
szinben. Ecsetek. Irodai és zseb-
tintatartók, disztintatartók, toll-
állványok, szivacs-csésze, író-
mappák. Legjobb dörzsmézőgák,
gummiszalagok. — Rajzszögek
szönyegszögek, kapesok stb.